

УДК 37.091.39

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2024.3.3>

Любомира ІЛІЙЧУК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0003-4274-6903

Бібліографічний опис статті: Ілійчук, Л. (2024). Інноваційні педагогічні технології у контексті розвитку системи забезпечення якості освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 16–25, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.3.3>

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Статтю присвячено висвітленню питання впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес сучасного закладу освіти, що є стратегічно важливим інструментом для досягнення високого рівня якості й ефективності освітніх послуг. Автор підкреслює, що інновації в освіті є одним із пріоритетних напрямів освітньої політики держави й діяльності закладів освіти, які значною мірою визначають модернізацію змісту й ключових підходів до організації освітнього процесу, підвищення якості освіти загалом.

Мета статті – узагальнити теоретичні відомості про сутнісний зміст досліджуваного феномену, окреслити шляхи застосування інноваційних педагогічних технологій та визначити їх роль у забезпеченні якості освіти.

Дослідження базується на теоретичному аналізі й узагальненні наукових джерел, систематизації отриманої інформації, передбачає комплексний підхід до вивчення проблеми впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес як дієвого інструмента забезпечення якості освіти.

Наукова новизна полягає в тому, що на основі теоретичного аналізу наукових праць визначено сутнісні характеристики інновацій в освіті, розкрито зміст понять «технологія», «педагогічна технологія», «інновація», «інноваційна педагогічна технологія», здійснено огляд окремих інноваційних педагогічних технологій й обґрунтовано їх вплив на якість освіти.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати висновки про те, що інновації в освіті тісно пов'язані з процесами створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей і педагогічних технологій, що спричиняє перехід освітньої системи на якісно новий рівень надання освітніх послуг. Впровадження інноваційних технологій тісно пов'язане зі створенням у закладах освіти інноваційного інструментарію для продуктивної діяльності усіх учасників освітнього процесу, а також їх поєднання із традиційним навчанням, що в сукупності призводить до підвищення якості освіти.

Ключові слова: інновації, технології, педагогічні технології, інноваційні педагогічні технології, якість освіти, заклади освіти.

Liubomyra ILIICHUK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57 Shevchenko str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID: 0000-0003-4274-6903

To cite this article: Iliichuk, L. (2024). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u konteksti rozvytku systemy zabezpechennia yakosti osvity [Innovative pedagogical technologies in the context of the development of the education quality assurance system]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 16–25, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.3.3>

INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATION QUALITY ASSURANCE SYSTEM

The article is dedicated to addressing the issue of implementing innovative pedagogical technologies in the educational process of contemporary educational institutions. This is a strategically important tool for achieving a high level of quality and effectiveness in educational services. The author emphasizes that innovations in education are one of the priority areas of state educational policy and the activities of educational institutions. These innovations significantly determine

the modernization of the content and key approaches to organizing the educational process, ultimately enhancing the overall quality of education.

The aim of the article is to summarize theoretical information about the essential content of the studied phenomenon, outline the ways of applying innovative pedagogical technologies, and determine their role in enhancing the quality of education.

The research is based on theoretical analysis and synthesis of scientific sources, systematization of the obtained information, and employs a comprehensive approach to studying the problem of implementing innovative pedagogical technologies in the educational process as an effective tool for ensuring education quality.

The scientific novelty lies in the fact that, based on an extensive theoretical analysis of scientific works, the essential characteristics of innovations in education have been identified. The content of the concepts «technology», «pedagogical technology», «innovation» and «innovative pedagogical technology» has been elucidated. A review of specific innovative pedagogical technologies has been conducted, and their impact on the quality of education has been substantiated.

The conducted research allowed for the formulation of conclusions that innovations in education are closely linked to the processes of creating, implementing, and disseminating new ideas and pedagogical technologies in educational practice. This leads to the transition of the educational system to a qualitatively new level of providing educational services. The implementation of innovative technologies is closely connected with the creation of innovative tools in educational institutions for the productive activities of all participants in the educational process. Moreover, the integration of these innovations with traditional teaching methods collectively results in an enhancement of education quality.

Key words: *innovations, technologies, pedagogical technologies, innovative pedagogical technologies, quality of education, educational institutions.*

Актуальність проблеми. Сучасне суспільство визначається активним розвитком інноваційних процесів та глобальними інтеграційними явищами, що є об'єктивною тенденцією розвитку різних галузей суспільного життя. Глобальні трансформації, прискорений розвиток суспільного виробництва, сучасні реформи в галузі освіти спричинили швидкий розвиток освітніх інновацій. У нинішніх умовах освіта, з одного боку, залежачи від тих явищ і процесів, які відбуваються в сучасному суспільстві, а з іншого – впливаючи на всі аспекти цивілізаційного розвитку, має швидко реагувати на глобалізаційні виклики та науково-технічний прогрес. Неабияке значення для поступального розвитку будь-якого суспільства й держави відіграє впровадження інновацій в освітню галузь. Інноваційний розвиток освіти передбачає формування нового змісту та новітніх підходів до організації освітнього процесу з урахуванням сучасних наукових і технічних розробок, потреб суспільства й ринку праці, створення інноваційного освітнього середовища, що в сукупності має великий потенціал для надання якісних освітніх послуг у закладах освіти.

Ключовими пріоритетними напрямами освітньої політики й діяльності закладів освіти є постійне підвищення якості освіти, модернізація її змісту й підходів до організації освітнього процесу, розробка й упровадження освітніх інновацій з метою «забезпечення інноваційного, соціально-економічного і культурного розвитку суспільства» (Pro osvitu, 2017). З огляду на це, інноваційний розвиток сучас-

ного закладу освіти вимагає змін у світоглядних позиціях, що пов'язано із переходом від сприйняття системи освіти як сфери передачі знань до розуміння її як сфери перспективного розвитку особистості й стратегічного ресурсу для економічного, політичного й соціального розвитку країни. Впровадження освітніх інновацій дозволяє подолати суперечності між традиційною системою освіти та потребами суспільства в якісно новій освіті, що й зумовлює актуальність цієї наукової розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку інноваційних процесів в освіті та їх впровадження в освітній процес через призму забезпечення якості освіти розглядаються у ґрунтовних наукових працях українських вчених. Зокрема, інноваційний розвиток освіти та сутність інновацій в їх концептуальному, методологічному й історичному аспектах досліджено у монографії за редакцією В. Кременя (Kremin, 2008). Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання розкрито у монографії за редакцією В. Андрущенко та В. Лугового (Andrushchenko, Luhovyi, 2011). Інноваційні тенденції в освіті у контексті євроінтеграційних і глобалізаційних світових процесів представлено у монографії за редакцією П. Сауха (Sauh, 2011). Теоретичні аспекти розвитку освітніх інновацій й методологічні основи проектування освітнього процесу із застосуванням інноваційних технологій навчання обґрунтовано у монографії за редакцією Л. Ребухи (Rebukha, 2022). Теоретичні положення щодо визначення структури інно-

ваційного процесу, механізмів розвитку інновацій, їх класифікації та етапів впровадження в освітню практику висвітлено у монографіях за редакцією О. Дубасенюк (Dubaseniuk, 2009; Dubaseniuk, 2014).

Вагомий внесок у розвиток інноваційних технологій навчання зробила І. Дичківська, яка розкрила загальні засади педагогічної інноватики, визначила сутність та особливості педагогічної технології й інноваційної педагогічної діяльності (Dychkivska, 2004). Л. Даниленко докладено зусиль для розвитку менеджменту інновацій в освіті (Danylenko, 2007). В. Паламарчук розкриває першооснови педагогічної інноватики, підкреслюючи, що вони є результатом творчого пошуку оригінального, нестандартного розв'язання педагогічних проблем (Palamarchuk, 2005). С. Стрілець обґрунтувала теоретичні засади й представила практичний компонент реалізації інноваційних технологій навчання у закладах освіти (Strilets, 2013). Б. Вовк, Д. Матвієнко розглядають інноваційні педагогічні технології як важливий засіб удосконалення професійної діяльності педагогів (Vovk, Matviienko, 2020). І. Білоус, А. Дем'янюк, О. Кричківська розглядають інноваційні технології як необхідний чинник розвитку сучасної освіти (Bilous, Demianiuk, Krychkivska, 2022). А. Шибя, О. Нагайчук, С. Ступеньков досліджують сучасні виклики та потенціал впровадження інновацій в умовах воєнного стану (Shyba, Nahaichuk, Stupenkov, 2023). Колективи авторів С. Романюк, Л. Мафтин, Л. Ілійчук, М. Василик, Л. Тарангул, В. Лелека, О. Лоюк, О. Майданюк, К. Шапочка розкривають особливості та шляхи використання інноваційних технологій для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців (Romanyuk, Maftyn, Ilichuk, Vasylyk, Tarangul, 2023; Leleka, Loiuk, Maidanyuk, Ilichuk, Sharochka, 2023).

Мета дослідження – узагальнити теоретичні відомості про сутнісний зміст досліджуваного феномену, окреслити шляхи застосування інноваційних педагогічних технологій та визначити їх роль у забезпеченні якості освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним зі способів підвищення ефективності та якості системи освіти є впровадження освітніх інновацій. Закон України «Про освіту» (Pro osvitu, 2017) визначає актуальні вимоги до сучасних закладів освіти, серед яких одним

з основних завдань є стимулювання й розвиток інноваційних процесів. Інновації в освітній сфері тісно переплітаються із загальними процесами, які мають місце у сучасному суспільстві, глобальними викликами, інтеграцією знань та форм соціального буття. Цілком законно, що сучасна освіта характеризується інноваційністю – здатністю до оновлення і відкритості до нововведень. Слід зазначити, що інтеграція інновацій у систему освіти вимагає поетапного оновлення й удосконалення змісту, методик, педагогічних технологій та засобів навчання, що відображається на якості освітнього процесу (Dubaseniuk, 2014, p. 12).

У контексті цієї наукової розвідки узагальнено теоретичні підходи до сутнісного змісту поняття «інноваційна педагогічна технологія». Так, поняття «технологія» походить від грецьких слів «techne» – «мистецтво», «ремесло» та «logos» – «поняття», «наука», «слово» і означає цілісну систему знань про методи й засоби здійснення різних виробничих процесів. Основне призначення технології – отримати гарантований результат. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови «технологія» визначається як сукупність знань про послідовність виробничих операцій під час створення певного продукту, а також як сукупність способів обробки чи перероблення матеріалів й проведення різних виробничих операцій (Busel, 2005, p. 1245). У загальному розумінні «технологія» означає систему послідовних дій, які за певних умов забезпечують конкретний результат.

Термін «педагогічні технології» вперше увійшов у вжиток в освітньому середовищі на межі XIX–XX століть. Він позначав комплекс прийомів і засобів, спрямованих на ефективну організацію навчального процесу, а також уміння використовувати наочні матеріали, навчальне і лабораторне обладнання. У сучасній науковій літературі поняття «педагогічна технологія» трактується по-різному. Дослідники визначають його як систему методів, прийомів, засобів і форм організації навчального та виховного процесу, об'єднаних спільною концептуальною ідеєю, метою та завданнями. Ця система, гарантуючи досягнення наперед визначеного позитивного результату, забезпечує необхідні умови для навчання, виховання, розвитку і набуття здобувачами освіти відпо-

відного досвіду. Основне призначення педагогічної технології – розроблення й деталізація інструментальних аспектів педагогічного процесу. При цьому її унікальність полягає у протиставленні довільних дій чітким алгоритмічним інструкціям, системі логічно обґрунтованих дій і послідовному переходу від одного елементу до іншого (Duchkivska, 2004).

Педагогічна технологія – це ретельно спланована модель педагогічної діяльності, яка охоплює проектування, організацію та здійснення освітнього процесу задля досягнення його ефективності. Будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати наступним критеріям: концептуальність (базується на чітких наукових концепціях, у т.ч. філософських, дидактичних, психологічних і соціально-педагогічних, для досягнення освітніх цілей), системність (включає всі елементи системи: логічність процесу, взаємозв'язок усіх компонентів і завершеність), керованість (передбачає діагностику, планування, проектування освітнього процесу, поетапну діагностику, корекцію результатів), ефективність (забезпечує досягнення конкретних результатів й освітніх стандартів), відтворюваність (може застосовуватися в інших освітніх установах й іншими суб'єктами освіти), візуалізація (передбачає використання аудіовізуальних та електронних засобів навчання, оригінальних наочних посібників тощо).

Термін «інновація» походить від латинського слова «novatio», що означає «оновлення», з додаванням префікса «in» – «у напрямку». Відтак «innovatio» можна перекласти як «у напрямку змін». У англійській мові слово «innovation» означає «нововведення», «новина», «новаторство». Хоча поняття «інновація» увійшло до наукового обігу у ХХ столітті, досі немає загальноприйнятого його визначення. Зазвичай це поняття асоціюється з різноманітними технічними нововведеннями. За довідковими джерелами, «інновація» розглядається як результат тривалої діяльності, спрямованої на вдосконалення науково-технічного та соціального прогресу, що сприяє якісному й кількісному зростанню середовища, де вона впроваджується, підвищує ефективність і надає конкурентоспроможні переваги. Інновація – це об'єкт впровадження, що призводить до створення чогось нового (Honcharenko, 1997).

Інновація – це процес покращення чи оновлення освітньої теорії та практики, що сприяє оптимізації досягнення її цілей. У галузі освіти інновація означає створення, поширення і застосування нових способів розв'язання педагогічних проблем за допомогою оригінальних, нестандартних підходів. Інновації в освіті передбачають якісне оновлення освітньої системи, впровадження нових елементів у освітній та управлінський процес закладу освіти. Таким чином, інновацію можна розглядати як реалізоване нововведення в освіті, що охоплює зміст, методи, прийоми, засоби й форми навчальної діяльності та виховання особистості, технології управління освітньою системою, а також організаційну структуру закладу освіти, що значно підвищує якість, ефективність і результативність освітнього процесу.

Інноваційні процеси в сучасній освіті відображають новий етап розвитку педагогічної творчості й процесів застосування її результатів. Важливою тенденцією є зменшення розриву між створенням педагогічних інновацій і процесами їх сприйняття, адекватного оцінювання, освоєння та впровадження, а також подолання суперечностей між стихійністю цих процесів й можливістю свідомого управління ними (Vakulenko, 2010). Ключовою ознакою освітніх інновацій є їхній якісний вплив на якість освіти та здатність до постійного розширення інноваційного поля освітнього середовища. З огляду на це, інновації можна розглядати як ідеї, процеси, засоби та результати, що в сукупності ведуть до якісного вдосконалення освітньої системи.

Інновації в освіті визначаються не тільки як кінцевий продукт впровадження педагогічних новацій для внесення якісних змін в освітній процес і досягнення економічного, науково-технічного, соціального, екологічного та іншого ефекту, але і як процес постійного оновлення освіти. Педагогічні інновації характеризуються новизною, яка спрямована на якісне покращення освітнього процесу. Це виявляється у вдосконаленні або нових освітніх системах (дидактичній, виховній, управлінській), компонентах освітнього процесу (меті, змісті, структурі, формах, методах, засобах, результатах), освітніх технологіях (дидактичних, виховних, управлінських), науково-методичних розробках, інформаційно-комунікаційних

технологіях, а також у нормативно-правових документах, що регулюють діяльність освітніх закладів та їхню взаємодію з іншими інституціями (Kremin, 2010).

Інновація в педагогічному процесі передбачає впровадження нових елементів у цілі, зміст, методи й форми навчання та виховання, а також організацію спільної діяльності педагога та здобувачів освіти. Деякі дослідники розглядають педагогічні інновації як форму передового досвіду, що включає радикальне розв'язання актуальних проблем, що надає якісно нові результати, які можуть бути застосовані в інших компонентах освітньої системи. Інші наголошують, що під інноваціями варто розуміти нові або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію і послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, комерційного, адміністративного або іншого характеру, які значно підвищують якість, ефективність та результативність освітнього процесу. При цьому, основними суб'єктами освітньої інновації є: носій інноваційної ідеї, який проводить інноваційний експеримент; споживач інновації – здобувач освіти або група слухачів, що здобувають знання; інституції, які забезпечують впровадження інновацій (Melnykova, 2014, p. 18).

На основі аналізу основних підходів до розуміння поняття «інновації» можна визначити, що інновації в освіті являють собою процес створення, впровадження та поширення нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій в освітній практиці. В результаті цього підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти та відбувається перехід системи на якісно новий рівень (Kremin, 2021). Це педагогічне явище підпорядковується певним законам перебігу інноваційного процесу: закон незворотної дестабілізації інноваційно-освітнього середовища (інноваційний процес вносить в освітнє середовище незворотні зміни); закон фінальної реалізації інноваційного процесу (основа інноваційного процесу – педагогічне відкриття, яке може реалізуватися тією чи іншою мірою); закон стереотипізації освітніх інновацій (будь-яка інновація поступово стає звичним поняттям і дією, відтак, приречена на стереотипізацію); закон циклового повторення або закон зворотності освітніх інновацій (фіксує закономірність пере-

одичних відроджень певних систем за нових умов) (Dychkivska, 2004, c. 38). Виходячи з цих законів, можна стверджувати, що тенденція поширення інновацій полягає в тому, що освіта поступово поглинає інновації та частково змінюється. Окрім того, реалізація інновацій залежить від багатьох чинників (політичних, соціальних, економічних тощо) і має спіралеподібний характер (Palamarchuk, 2005).

Педагогічна інновація являє собою особливу форму педагогічної діяльності та мислення, спрямованих на впровадження нововведень в освітній сфері. Інновації в освіті мають свою специфіку, яка полягає в тому, що вони завжди пропонують нове розв'язання актуальної педагогічної проблеми, їх використання призводить до якісно нових результатів освітньої діяльності та викликає якісні зміни інших компонентів системи освіти (Shyba, Nahaichuk, Stupenkov, 2023). Інноваційна спрямованість та ефективність тієї чи іншої інновації визначається певними критеріями, серед яких: новизна, яка дозволяє визначити рівень новизни досвіду; оптимальність, яка сприяє досягненню високих результатів за мінімальних витрат часу та зусиль, що означає певну стабільність позитивних результатів у педагогічній діяльності; можливість творчого застосування інновацій у широкій практиці, що визначає придатність апробованого досвіду для масового застосування у закладах освіти (Dubaseniuk, 2009). Таким чином, інновація є спеціально організованим, цілеспрямованим й керованим процесом впровадження суб'єктами інноваційної діяльності нових ідей, засобів навчання і виховання, педагогічних технологій, управлінських та організаційних підходів, внаслідок чого суттєво покращуються показники якості освіти та розвитку особистості (Rebukha, 2022, p. 24).

Інноваційні педагогічні технології являють собою процес цілеспрямованого, систематичного і послідовного впровадження новаторських методів, прийомів педагогічних дій та засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від сформульованої мети до очікуваних результатів (Dychkivska, 2004). Їх суть реалізується через різні фактори, спрямовані на підвищення ефективності освіти шляхом використання інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Ці технології слід розглядати як цілеспрямоване забезпечення освіт-

нього процесу за допомогою нових методів, прийомів, способів і засобів організації освітньої діяльності для підвищення її ефективності та досягнення нових якісних і кількісних освітніх результатів. Специфіка інноваційних технологій полягає в тому, що за допомогою нововведень організовується і здійснюється освітній процес, у результаті якого досягаються цілі сучасної освіти (Bilous, Demianiuk, Krychivska, 2022, p. 137).

У рамках досліджуваної проблеми інноваційна педагогічна технологія розглядається як структурована сукупність дій, операцій і процедур, що забезпечують досягнення передбачуваного та вимірюваного результату в умовах, які постійно змінюються. Основна ідея полягає в тому, щоб зробити освітній процес керованим, відтворюваним, гуманним і здатним забезпечувати гарантовані результати, які відповідають цілям, що вказують на формування соціально значущих якостей та відповідних компетентностей здобувачів освіти. Стратегія інноваційної технології передбачає зміну ролей суб'єктів навчання, їхньої взаємодії, змісту та характеру діяльності в освітньому процесі, зокрема в контексті активної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Отже, інноваційна діяльність є основною формою розвитку сфери освіти, а управління процесом інновацій, включаючи створення умов для їх впровадження, є основним механізмом, що визначає її якість та якість освіти загалом.

На основі аналізу наукової літератури схарактеризуємо деякі інноваційні педагогічні технології, які доцільно застосовувати в освітньому процесі з метою підвищення якості надання освітніх послуг у закладах освіти:

1. Інформаційні технології навчання. Ці технології передбачають використання різноманітних електронних інструментів і програмного забезпечення для покращення якості навчання та забезпечення доступу до знань усім учасникам освітнього процесу. Вони дозволяють зробити освітній процес мобільним, диференційованим та індивідуалізованим. Важливу роль відіграє застосування комп'ютерних програм під час вивчення навчальних предметів, їх інтеграція в структуру та зміст освіти, а також докорінна перебудова всього освітнього процесу на основі цифрових технологій. Впровадження інформаційних технологій сприяє роз-

витку нових підходів до викладання і навчання, стимулює активну участь здобувачів освіти в освітньому процесі, дозволяє підвищити ефективність освітньої діяльності.

2. Технології електронного навчання. Ця сучасна модель освіти базується на застосуванні інноваційних мультимедійних технологій Інтернету для підвищення якості навчання шляхом забезпечення доступу до ресурсів та послуг, сприяє обміну інформацією і дистанційній співпраці. Технології електронного навчання охоплюють різноманітні методи та інструменти, які використовуються для здійснення освітнього процесу через електронні платформи та пристрої. Це, зокрема, онлайн-курси, електронні бібліотеки, віртуальні класи, електронні підручники та навчальні матеріали, інтерактивні завдання і тести, платформи управління навчанням (LMS). Технології електронного навчання роблять освітній процес більш гнучким, доступним і адаптивним до потреб різних груп здобувачів освіти, сприяють інтерактивності та зворотному зв'язку між суб'єктами освітнього процесу.

3. Технологія мобільного навчання. Це освітній підхід, що використовує мобільні пристрої для доступу до навчальних матеріалів, здійснення навчальної діяльності та взаємодії між здобувачами освіти й педагогами. Мобільне навчання забезпечує гнучкість, доступність і персоналізованість, дозволяючи навчатись у будь-якому місці й в будь-який час. Ця технологія забезпечує інтерактивну взаємодію між учасниками освітнього процесу, швидку розсилку та отримання навчальних матеріалів в електронному вигляді, оперативний доступ до інтернет-ресурсів, дистанційну перевірку та контроль знань, організацію занять у віртуальному режимі, створення «віртуальних груп» для швидкої комунікації, впровадження автоматизованих систем контролю якості навчання, а також індивідуалізацію професійної підготовки через створення персоналізованих навчальних графіків для кожного здобувача освіти.

4. Технологія змішаного навчання. Ця технологія поєднує в собі елементи традиційного навчання в аудиторії з використанням цифрових інструментів і технологій, що припускає вибір здобувачем освіти шляху, місця, часу і темпу навчання, а також інтеграцію досвіду навчання

в аудиторії та в режимі онлайн. Попри широкий вибір можливих способів і форматів реалізації змішаного навчання, ця технологія відзначається доступністю мультимедійного контенту для навчання в будь-який час, можливістю його адаптації до різних потреб і можливостей здобувачів освіти, поєднання навчання в онлайн і офлайн форматах. Використання змішаних технологій навчання сприяє індивідуалізації та гнучкості освітнього процесу, інтерактивності й самостійності здобувачів освіти, персоналізації підходів до здобуття освіти, що відповідає потребам учасників освітнього процесу і в результаті підвищує ефективність навчання.

5. Технологія перевернутого навчання. Цей підхід визначається «перевернутістю» навчання, коли здобувачі освіти самостійно ознайомлюються з теоретичним матеріалом в онлайн форматі у зручний для них час за допомогою онлайн-ресурсів, відеолекцій та інших цифрових матеріалів, а на заняттях обговорюють вивчений матеріал, виконують практичні завдання, вирішують проблемні завдання, ведуть дискусії, взаємодіють з наставником та однолітками для глибшого розуміння теми. Це активна форма навчання, що залучає всіх здобувачів освіти до навчальної діяльності на кожному занятті, підвищує їх відповідальність за результати свого навчання. Ця технологія сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та навичок самостійної роботи, що в кінцевому підсумку підвищує якість освіти.

6. Технологія розвитку критичного мислення. Ця педагогічна стратегія спрямована на розвиток у здобувачів освіти здатності аналізувати, оцінювати та синтезувати інформацію. Вона охоплює методи й прийоми, що сприяють формуванню навичок аргументації, логічного мислення, умінь ставити запитання, розпізнавати помилки та маніпуляції в інформації, приймати обґрунтовані рішення, правильно інтерпретувати інформацію, формулювати обґрунтовані оцінки, а також здатності самостійно шукати, обирати та оцінювати корисність інформації для суспільних і особистих потреб та цілей. Вона служить інструментом для генерування суджень, аналізу фактів і подій, а також формулювання обґрунтованих висновків. Ця технологія підвищує рівень самостійного мислення здобувачів освіти, стимулює активне навчання

та сприяє розвитку когнітивних навичок, необхідних для якісного здобуття освіти та успішного розв'язання проблем у різних сферах життя.

7. Технологія проєктного навчання. Цей інноваційний підхід до навчання спрямований на розвиток у здобувачів освіти комплексних навичок та умінь через виконання практико-орієнтованих завдань і проєктів. Основна ідея цієї технології полягає в тому, що освітній процес організовується довкола вирішення однієї або цілої низки проблем, що мають реальне значення та практичне застосування отриманих знань. Вона передбачає гнучкий підхід до організації навчання, за якого здобувачі освіти набувають глибших знань шляхом активного дослідження реальних викликів і проблем.

Цей перелік не є вичерпним і не охоплює всіх відомих на сьогодні інноваційних педагогічних технологій, які використовуються в закладах освіти. Заслужують на увагу такі ефективні технології навчання, як особистісно орієнтовані технології, інтерактивні технології, технології інтегрованого навчання, технології віртуальної та доповненої реальності, технології ситуативного моделювання, кейс-технології, імітаційні технології, тренінгові технології та ін. Слід підкреслити, що різноманітні інноваційні технології навчання тісно пов'язані зі створенням у закладах освіти інноваційного інструментарію для продуктивної діяльності усіх учасників освітнього процесу. Це є вимогою цифрової епохи, відмінною рисою якої є швидкий розвиток технологій і їх повсякденне застосування у житті й освітній діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інноваційні освітні процеси відіграють вирішальну роль у вдосконаленні змісту та модернізації системи освіти, забезпечуючи у перспективі інноваційний розвиток країни. Впровадження інновацій у заклади освіти є складним і багатограним явищем, що призводить до оновлення теорії та освітньої практики. Основне призначення інновацій полягає у досягненні цілей освіти, створенні інноваційного освітнього середовища та гарантуванні якісних її результатів. У сучасних умовах застосування інноваційних педагогічних технологій є критично важливим для підвищення якості освіти. Ці технології сприяють не лише

оптимізації освітнього процесу, але й створюють умови для індивідуалізації навчання, підвищенню мотивації здобувачів освіти, розвитку критичного мислення, самостійності, здатності до розв'язання проблем та інших ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності. Інтеграція цих технологій в освітній процес вимагає постійного вдосконалення та адаптації до сучасних вимог і викликів суспільства. З огляду на це, важливим завданням освітянської спільноти є розроблення стратегічних напрямів розвитку та

ефективних практик впровадження інноваційних технологій, які, поєднуючись із традиційними, забезпечували б якісне надання освітніх послуг у закладах освіти й відповідали пріоритетам освітньої політики держави.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні ефективності застосування інноваційних технологій в реаліях українських закладів освіти, а також ґрунтовне вивчення європейського досвіду впровадження інновацій в освітній процес та їх вплив на якість освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Інформаційні системи, 2010. 340 с.
2. Білоус І., Дем'янюк А., Кричківська О. Інноваційні технології навчання в контексті розвитку сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. Вип. 1 (349). С. 136–147.
3. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2010_4_4.pdf (дата звернення: 26.06.2024).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Вовк Б. І., Матвієнко Д. Є. Інноваційні педагогічні технології як засіб удосконалення професійної діяльності педагогів. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 376–381. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-77>
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
7. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
9. Енциклопедія освіти / голов. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
10. Інновації в освіті : інтеграція науки і практики : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 492 с.
11. Інновації у вищій освіті : проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
12. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. Л.З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
13. Мельникова О. В. Інновації у вищій освіті як чинник формування національної економіки знань. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*. 2014. Вип. 14. С. 16–27.
14. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Київ : Освіта України, 2005. Т. 2. 504 с.
15. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 26.06.2024).
16. Професійна педагогічна освіта : інноваційні технології та методики : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14–47.
17. Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі : монографія / за ред. В. Андрущенко, В. Лугового. Київ : Педагогічна думка, 2011. 260 с.
18. Стрілець С. І. Інновації у вищій педагогічній освіті : теорія і практика навчальний посібник. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2013. 508 с.
19. Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В.Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2008. 470 с.
20. Шиба А. В., Нагайчук О. В., Ступеньков С. О. Сучасні виклики та потенціал впровадження інновацій в освітній процес під час воєнного стану. *Академічні візії*. 2023. Вип. 18. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7813465>
21. Romanuk R., Maftyn L., Iliichuk L., Vasylyk M., Tarangul L. The use of modern technologies to enhance the quality of teaching at higher education institutions. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12 (68). Pp. 224–235. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.21>

22. Leleka V., Loiuk O., Maidanyk O., Ilichuk L., Shapochka K. Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*. 2023. № 17 (4). Pp. 165–182. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16>

REFERENCES:

1. Kremin, V.H. (Ed.). (2010). *Bila knyha natsionalnoi osvity Ukrainy [The white book of national education of Ukraine]*. Kyiv: Informatsiini systemy [in Ukrainian].
2. Bilous, I., Demianiuk, A., & Krychivska, O. (2022). Innovatsiini tekhnolohii navchannia v konteksti rozvytku suchasnoi osvity [Innovative educational technologies in the context of modern education development]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenko*, 1(349), 136–147 [in Ukrainian].
3. Vakulenko, V.M. (2010). Vydy innovatsii v osviti ta yikh klasyfikatsiia [Types of innovations in education and their classification]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2010_4_4.pdf [in Ukrainian].
4. Busel, V.T. (Ed.). (2005). *Velykyi thumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kyiv; Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].
5. Vovk, B.I., & Matviienko, D.Ye. (2020). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii yak zasib udoskonalennia profesiinoi diialnosti pedahohiv [Innovative pedagogical technologies as a means of improvement of the professional activities of teachers]. *Molodyi vchenyi*, 10(86), 376–381. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-77> [in Ukrainian].
6. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
7. Danylenko, L.I. (2007). *Menedzhment innovatsii v osviti [Management of innovations in education]*. Kyiv: Shkilnyi Svit [in Ukrainian].
8. Dyshkivska, I.M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk [Innovative pedagogical technologies: a textbook]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
9. Kremin, V.H. (Ed.). (2021). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
10. Dubasenyk, O.A. (Ed.). (2014). *Innovatsii v osviti: intehtratsiia nauky i praktyky: zbirnyk naukovo-metodychnykh prats [Innovations in education: integration of science and practice: a collection of scientific and methodical works]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
11. Saukh, P.Yu. (Ed.). (2011). *Innovatsii u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektyvy: monohrafiia [Innovations in higher education: problems, experience, perspectives: monograph]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
12. Rebukha, L.Z. (Ed.). (2022). *Innovatsiini tekhnolohii navchannia v umovakh modernizatsii suchasnoi osvity: monohrafiia [Innovative learning technologies in the context of modernizing contemporary education: monograph]*. Ternopil: ZUNU [in Ukrainian].
13. Melnikova, O.V. (2014). Innovatsii u vyshchii osviti yak chynnyk formuvannia natsionalnoi ekonomiky znannia [Innovations in higher education as a factor in the formation of the national knowledge economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho nacionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni H.S. Skovorody*, 14, 16–27 [in Ukrainian].
14. Palamarchuk, V.F. (2005). *Pershoosnovy pedahohichnoi innovatyky [Fundamentals of pedagogical innovation]*. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
15. Zakon Ukrainy Pro osvitu: pryiniaty 5 ver. 2017 roku № 2145-VIII [Law of Ukraine on Education activity from September 5 2017, № 2145-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
16. Dubaseniuk, O.A. (Ed.). (2009). *Profesiina pedahohichna osvita: innovatsiini tekhnolohii ta metodyky: monohrafiia [Professional pedagogical education: innovative technologies and methodologies: monograph]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. I. Franka [in Ukrainian].
17. Andrushchenko, V., & Luhovyi, V. (Eds.). (2011). *Psykhologo-pedahohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh tekhnolohii vykladannia u vyshchii shkoli: monohrafiia [Psychological and pedagogical foundations of designing innovative teaching technologies in higher education: monograph]*. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
18. Strilets, S.I. (2013). *Innovatsii u vyshchii pedahohichnii osviti: teoriia i praktyka navchalnyi posibnyk [Innovations in higher pedagogical education: theory and practice]*. Chernihiv: FOP Lozovyi V.M. [in Ukrainian].
19. Kremin, V.G. (Ed.). (2008). *Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo, kultura: monohrafiia [The phenomenon of innovation: education, society, culture: monograph]*. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
20. Shyba, A.V., Nahaichuk, O.V., & Stupenkov, S.O. (2023). Suchasni vyklyky ta potentsial vprovadzhennia innovatsii v osvitnii protses pid chas voiennoho stanu [Modern challenges and the potential of introducing innovations into the educational process during martial law]. *Akademichni vizii*, 18 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7813465> [in Ukrainian].

21. Romanyuk, S., Maftyn, L., Iliichuk, L., Vasylyk, M., & Tarangul, L. (2023). The use of modern technologies to enhance the quality of teaching at higher education institutions. *Amazonia Investiga*, 12(68), 224–235. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.21> [in English].

22. Leleka, V., Loiuk, O., Maidanyk, O., Iliichuk, L., & Shapochka, K. (2023). Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*, 17(4), 165–182. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16> [in English].